

экологического образования подрастающего поколения. Акцентируется внимание на необходимости соблюдения содержательно-функционального, акмеологического подхода к определению сущности экологической компетентности будущего педагога. Подчеркивается важное значение для формирования экологической компетентности эгоцентрического экологического сознания, обеспечивающего понимание личностью сущности экологических проблем, их природы и источников развития, осознание роли и возможностей экологического образования в решении экологических проблем; потребности лично участвовать в природоохранных мероприятиях, моральной ответственности в отношениях с природой; умения проводить просветительскую деятельность. Уточнено соотношение понятий «экологическая культура» и «экологическая компетентность».

Ключовые слова: экологическая деятельность, экологическая компетентность, экологическая культура, экологическое образование, экологическое сознание, будущий учитель.

Raisa Prima, Ruslana Roslawec, Svetlana Orlova. THE QUESTION OF FORMATION OF ECOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS. The article analyzes some aspects of forming of the ecological competence of the future teacher from the viewpoint of changing his role and importance in overcoming of ecological crisis, and increasing of the responsibility over the results of ecological education of the future generation. The attention is accented on the necessity of keeping semantic functional acmeological approach to the definition of the essence of ecological competence of future teacher. It is stressed on a significance of the formation of the ecological competence, ecocentral environmental consciousness, which provides the understanding of the essence of ecological problem by the personality, its nature and sources of development, the perception of the role and possibilities of ecological education in solving ecological problems, the need to take part in nature protection activities, moral responsibility of the environmental protection; the ability to conduct enlightening work. The correlation of the concepts 'ecological culture' and 'ecological competence' are précised

Key words: ecological activity, ecological competence, ecological culture, ecological education, environmental consciousness, future teacher.

Стаття надійшла до редколегії 26.02.2017 р.

УДК 378.14

Людмила Стасюк

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (Луцьк)

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК СКЛАДОВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ¹

У статті розкриваються сучасні наукові підходи до підготовки майбутніх вихователів до роботи у дошкільному навчальному закладі. Автор наголошує на формуванні педагогічної культури педагога, яка буде використовуватися фахівцем у професійній діяльності або спрямованість на формування в нього готовності до роботи, яка виступає як результат педагогічної етики.

Обґрунтовується необхідність наявності в майбутніх вихователів системи знань про основні критерії вихованості особистості, які б забезпечили формування педагогічної культури майбутнього фахівця дошкільного навчального закладу та сформованих на належному рівні особистісних якостей, що забезпечить позитивне ставлення вихователя до своєї професії, дозволить педагогу проводити ефективну навчально-виховну роботу з дітьми.

Сучасний стан розвитку суспільства визначає ряд вимог до вольових індивідуальних рис особистості, її певних якостей як спеціаліста. Щоб досягти успіху в оволодінні знаннями та уміннями з обраної спеціальності, студенту необхідно розвивати ще й такі ділові якості як вміння працювати, швидко орієнтуватися у вимогах на ринку праці, приймати рішення відповідно до поставлених вимог та даної ситуації, готовність вдосконалювати свої знання інноваційними технологіями та професійними навичками.

Педагогічна культура вихователя дає можливість якісному розвитку взаємин в інших сферах його суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Вона регулюється такими етичними вимогами, як свідомий вибір професії, усвідомлення її важливості для розвитку суспільства; педагогічне покликання; прагнення до розвитку і саморозвитку професійних та особистісних якостей; адекватність професійних можливостей суспільним вимогам і запитам, інтелектуальному і соціальному розвитку дітей дошкільного віку; піклування про професійний імідж.

Ключові слова: педагогічна культура, педагогічна етика, професійно-педагогічні якості, вихованість, гуманізм, толерантність.

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Суспільні процеси економічних і духовно-культурних перетворень, які відбуваються в сучасній Україні, значною мірою обумовлюють підвищення ролі освіти у формуванні особистості, готової жити, працювати та творити в нових конкурентних умовах.

В нашому соціумі відбулася зміна соціально-моральних орієнтирів і актуальним постає завдання визначення основних критеріїв вихованості особистості, які б забезпечили формування педагогічної культури молоді людини як майбутнього фахівця дошкільного навчального закладу, звільненого від формалізму, стереотипів, авторитарного підходу до дитини, здатного самостійно мислити і діяти з позицій педоцентризму в оновленому суспільстві. Незмінними залишилися сьогодні лише інваріантні загальнолюдські цінності, які є базисом педагогічної культури та етики майбутніх вихователів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту» вимоги до рівня розвиненості, вихованості, компетентності дітей дошкільного віку окреслюються Базовим компонентом дошкільної освіти України і реалізується Державною базовою програмою розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі», Комплексною програмою виховання і навчання дітей від двох до семи років «Дитина», Програмою розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт». Проаналізувавши нормативні документи, що стосуються дитинства та дошкільної освіти, можна констатувати, що головним для держави лишається замовлення на виховання самостійності та творчості людини. Адже в майбутньому найважливішим для неї буде вміння жити в соціумі, відповідати морально-етичним і соціальним нормам, вміти спілкуватися та бути відповідальною, культурною особистістю.

Перед вищими навчальними закладами України стоїть надзвичайно важливе завдання теоретично і практично забезпечити підготовку високопрофесійних спеціалістів – фахівців нового покоління, людей, які, – як підкреслює в своїх дослідженнях О. Барно, – зможуть впевнено почуватися у світі безперервних технологічних змін, з ситуаціями вибору та прийняття коректних рішень, що торкаються життєвих інтересів як самих цих людей, так і підростаючого покоління. Таким чином, у сучасному суспільстві вища школа має дві ролі: перша – традиційна, пов'язана з підготовкою спеціалістів; друга – гуманітарна, пов'язана з розвитком особистості [1]. У цьому важливу роль відіграє фахове удосконалення вихователя, що є обов'язковою умовою його загального розвитку, складовою педагогічної професії, залучення студентів до різноманітної виховної роботи з дітьми на волонтерських засадах.

Однак у науковій літературі відсутній однозначний погляд щодо визначення таких понять як загальнолюдська культура, вихованість, гуманізм, культурно-національні цінності, морально-етичних рис та критеріїв, які їх характеризують. Аналіз наукових джерел із педагогічної культури особистості дозволив нам виділити риси, які характеризують людину як моральну особистість. Також дослідження показують, що її формування відбувається з урахуванням структурних морально-етичних компонентів [2, 3, 4, 6]. Тому стає зрозумілим важливість таких критеріїв вихованості особистості як толерантність, емпатія, відповідальність, добротність. Вони є синтетичними морально-етичними утвореннями, які входять у свідомість студента і впливають на вибір конкретного способу поведінки та діяльності.

Метою статті є теоретичне обґрунтування особливостей педагогічної культури майбутніх вихователів дошкільного навчального закладу як складової педагогічної етики працівників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Детальний аналіз вихователем особливостей власної професійної етики, усвідомлення її сутності і значення для розвитку педагогічної свідомості, визначення гуманістичних принципів діяльності і керівництво ними у практичній діяльності дають змогу проаналізувати власні помилки, визначити стратегії вдосконалення поведінки, підвищити ефективність праці педагога. Відповідно, вияви професійно-педагогічної етики вихователів завжди мають діяльнісний характер, є

детермінантою розвитку особистості дошкільника, впливають на формування його загальнолюдської культури.

Гуманістично-аксіологічний підхід до культури є найбільш цінним, оскільки людина, створюючи культуру, творить саму себе як суб'єкта соціокультурного процесу. Зокрема, В. Біблер трактує культуру як форму детермінації індивіда в горизонті особистості, самодетермінації людського життя, свідомості, мислення, тобто як вільне вирішення і переосмислення своєї долі у свідомості її історичної і загальної відповідальності [3]. Є. Бондаревська зазначає, що культура є сферою людської свободи, творчості, духовності, пошуку сенсу людського життя. Вона стверджує, що культура пропонує сучасній молоді безліч програм і моделей поведінки, освіта повинна допомогти їй це усвідомити, відрефлексувати та обрати свій варіант культурних цінностей, який не буде йти врозріз загальнолюдській моралі й буде співзвучним ідеалам національної культури. Основною соціальною функцією культури є людинотворчість, тобто людська особистість як об'єктивний і суб'єктивний предмет культури. Зауважимо, що досить часто термін «професійна культура» замінюється терміном «духовна культура», яка розглядається як сукупність норм та правил, що регулюють поведінку, діяльність людини.

О. Барабанщиков виокремлює педагогічну культуру як «певну міру оволодіння педагогічним досвідом людства, міру досконалості у педагогічній діяльності, досягнутий рівень розвитку особистості» [2].

Таким чином, у соціології «культура поведінки» визначається як сукупність духовних цінностей, правил, норм, що регулюють характер взаємин між людьми і слугують для того, щоб полегшити їхнє входження в суспільство. Тим самим культура поведінки постає результатом успішної адаптації людини до умов життя в суспільстві.

Одним із пріоритетних напрямів розвитку особистості майбутнього фахівця є формування його професійних і особистісних якостей в освітньому середовищі вузу. Г. Шевченко відзначає, що перед сучасною педагогічною наукою гостро постає проблема виховання внутрішнього світу підростаючого покоління, моральних мотивів [8].

Здійснений аналіз наукових джерел дозволив нам виділити такі стійкі якості особистості як вимогливість, витримка, моральний обов'язок, принциповість, оптимізм, толерантність, готовність до виправданого ризику та результативного новаторства.

Важливим показником духовності та моральності особистості є толерантність. Для дослідження проблеми ми вивчили різні методологічні підходи в педагогіці, психології, соціології. Великий тлумачний словник української мови, пояснює толерантність як терпимість: терпіння до іншого способу життя, поведінки, традицій, почуттів, вподобань, поглядів, ідей, віросповідання [5].

Однак в сучасній мові термін «толєрантність» вживається самостійно і, за твердженнями дослідників, прямого перекладу цей термін немає. На відміну від поняття «терпіння» – не чинити опору, не жалітися, переживати щось неприємне, «толєрантність» у сучасну мову перейшла з англійської мови, як готовність доброзичливо визнавати, сприймати поведінку, переконання і погляди інших людей, які відрізняються від твоїх. Таким чином, можна підкреслити змістову відмінність: «терплю» через силу що-небудь для себе неприємне; «відношусь толєрантно» – сам так робити не буду, але визнаю право інших робити так, здійснювати такі вчинки, які притаманні їхньому середовищу, розумію їх традиції, культурні звичаї. Тобто толєрантність – здатність поставити себе на місце іншої людини, не бажати їй того, чого не бажаєш собі, а готовність зрозуміти проблеми іншої людини, своєчасно прийти їй на допомогу, проявити піклування, розкрити високі гуманні риси особистості дитини.

Значна кількість вчених і педагогів-практиків вищої школи [2; 3; 4; 6] тісно пов'язують поняття «толєрантність» з «відповідальністю» особистості студента, незважаючи на те, що відповідальність звичне поняття для юриспруденції, тобто обов'язок і готовність суб'єкта відповідати за здійснені дії чи вчинки. Ми ж розглядаємо відповідальність як один із критеріїв морально-духовної зрілості особистості.

У змістовній підготовці вихователя дошкільних закладів, крім значної теоретичної компоненти, важливе місце займають різноманітні види практик, які розпочинаються вже на першому курсі і завершуються на останньому. Їх мета зводиться до наступного: допомогти майбутньому вихователю адаптуватися до суто професійної діяльності, ознайомитися із специфікою та особливостями навчально-виховного процесу в дошкільному закладі, вдосконалювати професіоналізм майбутнього педагога з позицій гуманізму.

Моральний обов'язок особистості втілює ідеал любові до дітей, вияв доброти, справедливості і реалізується в конкретних справах навчально-виховного процесу. Як бачимо, дане поняття охоплює об'єктивний і суб'єктивний аспекти. Перший є сукупністю вимог, які суспільство ставить перед вихователем, і які зумовлені запитами прогресивного розвитку держави, відображені у свідомості самої особистості. Другий виявляється у здатності кожного вихователя зрозуміти власну роль у навчанні, вихованні та розвитку дітей, визначити особистісне ставлення до своїх обов'язків, у процесі діяльності виявити найвищі вимоги до самого себе і стати джерелом моральних сил людини. На нашу думку, обов'язок поєднує розум, що детермінує суспільні погляди, і почуття, які фіксують індивідуальні нахили, вподобання. Це найдієвіший механізм, за допомогою якого суспільні відносини, вимоги і запити проникають у свідомість індивіда і стають змістом не лише його професійної діяльності, але й діяльності в цілому.

Враховуючи вище викладене, ми дотримуємося точки зору О. Гомонюк, і вважаємо можливим дати наступне визначення категорії «відповідальності» в соціально-культурному та морально-етичному аспектах, як позитивної властивості особистості, яка характеризується:

- свідомим відношенням до всіх своїх дій;
- оцінкою своєї поведінки, з точки зору користі чи шкоди для себе, оточуючих, природного довкілля:
- умінням підпорядковувати свої вчинки вимогам, які прийняті в суспільстві;
- аналізом та співвідношенням власних потреб із своїми можливостями;
- готовністю приймати конструктивні рішення в нестандартних ситуаціях [6].

Водночас варто наголосити, що сучасний стан розвитку суспільства визначає ряд вимог до вольових індивідуальних рис особистості, її певних якостей як спеціаліста. Щоб досягти успіху в оволодінні знаннями та уміннями з обраної спеціальності, студенту необхідно розвивати ще й такі ділові якості як вміння працювати, швидко орієнтуватися у вимогах на ринку праці, приймати рішення відповідно до поставлених вимог та даної ситуації, готовність системно вдосконалювати свої знання інноваційними технологіями та професійними навичками.

Як показують дослідження, особистість, наділена такою моральною якістю як витримка, володіє собою в різних ситуаціях, вміє долати труднощі, здійснює контроль над своїми почуттями, песимізмом, приглушує своє роздратування. Дана моральна якість властива тій особистості, яка вимоглива і до себе, і до оточуючих її суб'єктів навчального процесу, спілкування. Така особистість керується у своїй поведінці принципами чи внутрішніми переконаннями, чітко дотримується їх і послідовно відстоює на основі оптимізму – об'єктивного ставлення до реальних подій та свого місця в них, їй властиве почуття нового – здатність розуміти і прогнозувати майбутнє, ставити проблеми і пропонувати варіанти їхнього розв'язання, підтримувати і допомагати реалізувати починання іншим.

Із зазначених позитивних якостей особистості можна стверджувати, що моральні якості людини характеризують її як особистість не менше, ніж отримані знання. Вважаємо, що якісну фахову підготовку можна отримати, якщо у людини помірковане моральне внутрішнє «Я», коли вона відповідальна, наполеглива, самодисциплінована, що субординує її поведінку.

Досліджуючи критерії формування моральної культури студентської молоді, ми звернули увагу на такий важливий феномен як емпатія, під впливом якого формуються

позитивні якості особистості. Феномен емпатії проявляється у здатності сприймати, розуміти думки, почуття, стан, потреби інших людей, їхні вчинки, поведінку.

Слово «емпатія» означає глибоке, сильне, співчутливе почуття, близьке до страждання, здатність людини до переживання тих емоцій, які виникають в іншій людині в результаті спілкування. Емпатію, як якість особистості, вивчали такі дослідники як Г. Васянович, Г. Перепечина, К. Роджерс, М. Тофтун, Л. Хоружа, М. Яцимирська та ін.. Вони одностайні в тому, що емпатія проявляється, насамперед, у спілкуванні. Найчастіше повторюються чотири дефініції емпатії: розуміння почуттів та потреб інших; глибоко чутливе сприйняття події, природи, мистецтва; афективний зв'язок з іншими, відчуття стану іншої особи чи групи; властивість (риса) психотерапевта [10].

Емпатійні відчуття та сприймання необхідні при пізнавальних процесах в ході навчання та виховання майбутніх вихователів дошкільного навчального закладу. Незважаючи на те, що емпатія вважається рисою вродженою і педагогічно важко її сформувати, стверджуємо, що це важлива якість особистості, яка має значний вплив на формування морально-етичної культури людини.

Не менш важливою складовою зрілості особистості виступає такий критерій як добродійність. З філософського аспекту – це творіння добра, з психолого-педагогічного – позитивна риса особистості, яка властива тим людям, які здатні виокремити проблему, оцінити матеріальний та духовний стан іншої людини, суспільства, запропонувати свою участь у вирішенні нагальних питань.

У нашому суспільстві добродійність здійснюють меценати, спонсор, волонтер та прості люди, які жертвують гроші на добрі справи, працюють безоплатно у громадських організаціях, ведуть просвітницьку роботу. Добра людина: терпелива, скромна, не засуджує інших і бачить, перш за все, свої недоліки; спокійно реагує на критику і робить висновки для загального блага; бере на себе відповідальність. Моральні риси та позитивні властивості даного критерію вихованості особистості проявляються не лише під час виконання професійних завдань, а й у благодійництві, меценатстві, піклуванні, турботі про тих, хто цього потребує на даний час.

Отже, теоретичний аналіз наукових джерел дає можливість констатувати, що визнаними позитивними рисами особистості в умовах високого темпу соціально-економічного життя є: наполегливість, енергійність, ініціативність, винахідливість емпатійність.

Зробивши теоретичне обґрунтування таких важливих критеріїв вихованості особистості як толерантність, емпатія, відповідальність, добродійність, можна зробити висновок, що моральність особистості, рівень її культури, залежать від морально-етичних, індивідуально-особистісних рис та властивостей людини. Тому від нас залежить те, як молода людина бачитиме себе серед людей, визначатиме своє місце в суспільстві, буде розвивати себе на перспективу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, позитивне ставлення вихователя до своєї професії дає можливість якісному розвитку взаємин в інших сферах його суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Воно регулюється такими етичними вимогами, як свідомий вибір професії, усвідомлення її важливості для розвитку суспільства; педагогічне покликання; прагнення до розвитку і саморозвитку професійних та особистісних якостей; адекватність професійних можливостей суспільним вимогам і запитам, інтелектуальному і соціальному розвитку дітей дошкільного віку; піклування про професійний імідж.

Джерела та література

1. Барно О. М. Сучасна система підготовки фахівців нового покоління // Проблеми гуманізації та виховання у вищому навчальному закладі освіти: Матеріали ірпінських міжнародних науково-педагогічних читань. – Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2006. – С.83–88.
2. Барабанщиков А. В. Проблемы педагогической культуры преподавателей вузов // Сов. педагогика. – 1981. – № 7.
3. Библер В. С. От наукоучения – к логике культуры: Два философских введения в двадцать первый век / В. С. Библер. – М. : Политиздат, 1990. – 413 с.

4. Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч. посіб. / Г. П. Васянович. – К. : Академвидав, 2011. – 256 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун». 2004 - 141с.
6. Гомонюк О. М. Професійно значущі якості майбутнього соціального педагога – важлива складова його професійно-педагогічної культури / О. М. Гомонюк // Педагогічні науки. – 2012. – № 63. – С. 29–33.
7. Нечепоренко Л. С. Твоя доля в твоїх руках / Л. С. Нечепоренко – Харків: ХДУ, 1995. - 141с.
8. Підготовка фахівців з дошкільної освіти за кредитно-модульною системою організації навчального процесу : навч. посіб. / за ред. Т. І. Поніманської. – 2-е вид., доп. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 304 с.
9. Шевченко Г. П. Духовний розвиток особистості: Пошуки нового підходу до проблеми //Духовність особистості: Методологія, теорія і практика: Збірник наук. праць / Гол. ред. Г. П. Шевченко. – Вип. 4. Вид-во Східноукр. нац. Ун-т ім. В. Даля, 2005. – С. 221-226.
10. Яцимірська М. Феномен емпатії в сучасній психокommунікативістиці. – <http://slovari.ru>.

References

1. Barno O. M. Suchasna systema pidgotovky fahivciv novogo pokolinnja // Problemy gumanizacii' ta vyhovannja u vyshhomu navchal'nomu zakladi osvity: Materialy irpins'kyh mizhnarodnyh naukovopedagogichnyh chytan'. – Irpin': Nacional'na akademija DPS Ukrai'ny, 2006. – S.83–88.
2. Varabanshhykov A. V. Problemy pedagogycheskoj kul'tury prepodavatelej vuzov // Sov. pedagogyka. – 1981. – № 7.
3. Bybler V. S. Ot naukouchenija – k logyke kul'tury: Dva fylosofskyh vvedenija v dvadcat' pervyj vek / V. S. Bybler. – M. : Polytyzdat, 1990. – 413 s.
4. Vasjanovych G. P. Pedagogichna jetyka : navch. posib. / G. P. Vasjanovych. – K. : Akademvydav, 2011. – 256 s.
5. Velykyj tлумачnyj slovnyk suchasnoi' ukrai'ns'koi' movy / Uklad. i gol. red. V. T. Busel. – K.: Irpin': VTF «Perun». 2004 - 141s.
6. Gomonjuk O. M. Profesijno znachushhi jakosti majbutn'ogo social'nogo pedagoga – vazhlyva skladova jogo profesijno-pedagogichnoi' kul'tury / O. M. Gomonjuk // Pedagogichni nauky. – 2012. – № 63. – S. 29–33.
7. Necheporenko L. S. Tvoja dolja v tvoih rukah / L. S. Necheporenko – Harkiv: HDU, 1995. - 141s.
8. Pidgotovka fahivciv z doshkil'noi' osvity za kredytno-modul'noju systemoju organizacii' navchal'nogo procesu : navch. posib. / za red. T. I. Ponimans'koi'. – 2-e vyd., dop. – K.: Vydavnychyj Dim «Slovo», 2010. – 304 s.
9. Shevchenko G. P. Duhovnyj rozvytok osobystosti: Poshuky novogo pidhodu do problemy //Duhovnist' osobystosti: Metodologija, teorija i praktyka: Zbirnyk nauk. prac' / Gol. red. G. P. Shevchenko. – Vyp. 4. Vydvo Shidnoukr. nac. Un-t im. V. Dalja, 2005. – S. 221-226.
10. Jacymirs'ka M. Fenomen empatii' v suchasnij psyhokommunikatyvistyci. – <http://slovari.ru>.

Стасюк Людмила. ФОРМИРОВАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ КАК СОСТАВЛЯЮЩЕЙ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ЭТИКИ БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ. В статье раскрываются современные научные подходы к подготовке будущих воспитателей к работе в детском саду. Автор отмечает формирование педагогической культуры педагога, будет использоваться специалистом в профессиональной деятельности или направленность на формирование у него готовности к работе, которая выступает как результат педагогической этики.

Обосновывается необходимость наличия в будущих воспитателей системы знаний об основных критериях воспитанности личности, которые бы обеспечили формирование педагогической культуры будущего специалиста дошкольного учебного заведения и сформированных на должном уровне личностных качеств, обеспечит позитивное отношение воспитателя к своей профессии, позволит педагогу проводить эффективную учебно-воспитательную работу с детьми.

Современное состояние развития общества определяет ряд требований к волевым индивидуальным чертам личности, ее определенным качествам как специалиста. Чтобы достичь успеха в овладении знаниями и умениями по избранной специальности, студенту необходимо развивать еще и такие деловые качества как умение работать быстро ориентироваться в требованиях на рынке труда, принимать решения в соответствии с поставленными требованиями и данной ситуации, готовность совершенствовать свои знания инновационными технологиями и профессиональными навыками.

Педагогическая культура воспитателя дает возможность качественному развитию отношений в других сферах его субъект-субъектного взаимодействия. Она регулируется следующими этическими требованиями, как сознательный выбор профессии, осознание ее важности для развития общества; педагогическое призвание; стремление к развитию и саморазвитию профессиональных и личностных качеств; адекватность профессиональных возможностей общественным требованиям и запросам, интеллектуальном и социальном развитии детей дошкольного возраста; заботы о профессиональный имидж.

Ключевые слова: педагогическая культура, педагогическая этика, профессионально-педагогические качества, воспитанность, гуманизм, толерантность.

Stasiuk Liudmila. FORMATION OF PEDAGOGICAL CULTURE AS AN INTEGRAL PART OF FUTURE PRESCHOOL TEACHERS' PEDAGOGICAL ETHICS. *The article explores the current scientific approaches to the future teachers' preparedness to work in preschool educational institution. The author emphasizes the formation of pedagogical culture of the teacher which will be used by specialist in professional activities or which will focus on the formation of his willingness to work, which is the result of pedagogical ethics.*

The necessity of knowledge about the basic criteria of education is substantiated. The above-mentioned knowledge will ensure the formation of pedagogical culture of future preschool teachers. Personal qualities, which were formed at the appropriate level, will ensure a positive attitude of preschool teacher to his profession and will allow the teacher to make an effective educational work with children.

Current state of society development identifies the range of specifications and demands to the individual features of personality, particular qualities of specialist. To achieve success in getting the knowledge and skills from chosen specialty, student needs to develop such skills as to work quickly, to orientate in specifications of the labour market, to make a decision according to demands and situation, to be ready to improve his knowledge using innovational technologies and professional skills.

Pedagogical culture of preschool teacher give the possibility of qualitative development of interaction in other spheres of his subject-objective interaction. It is regulated by such an ethical specifications as conscious choice of profession, it's importance to the development of society, pedagogical calling, wish to the development and self-development of professional and personal qualities, adequacy of professional possibilities, intellectual and social development of preschool children, thinking about professional image.

Key words: *pedagogical culture, pedagogical ethics, professional pedagogical qualities, upbringing, humanism, tolerance.*

Стаття надійшла до редколегії 28.02.2017 р.

УДК 373.3.016:811.161.2'271'272

Марія Фенко

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (Луцьк)

Мацей Кулак

Вища державна професійна школа в м. Холм (Республіка Польща)

Марія Рушак

Комунальний заклад «Луцький навчально-виховний комплекс загальноосвітня школа І-ІІ ступенів № 7 – природничий ліцей» (Луцьк)

ДІАЛОГ КУЛЬТУР У КОНТЕКСТІ МОВНОЇ ОСВІТИ ОСОБИСТОСТІ ¹

У статті проаналізовано впливу діалогу культур на формування мовної особистості учня з акцентом на становленні культури спілкування засобами мовного етикету. Етикет кожного народу – це еталон толерантності, гуманності, увічливої мовленнєвої поведінки громадян, утілення людської гідності й честі. Порушуючи проблему мовної освіти та виховання культури спілкування без рахування етичної культури молодого покоління в умовах полікультурного середовища, вважаємо за необхідне здійснити порівняльний аналіз українського та англійського мовного етикету. Цілеспрямоване та доречно організоване полікультурне виховання сприяє зниженню соціальної напруги в суспільстві й формує особистість, яка готова до міжкультурного діалогу, розширює можливості полікультурного простору та створює умови для розвитку гармонійної всебічно розвиненої особистості. За означених умов особливої актуальності набуває виховання учнів на прикладах культури спілкування й мовного етикету українців та англійців.

Ключові слова: *етикет, мовний етикет, полікультурний простір, діалог культур, спілкування, міжособистісна комунікація, мовна освіта, культура мовлення, особистість.*

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковим і практичними завданнями. В умовах неспинного розвитку та реформування освіти в Україні актуальною постає питання підвищення рівня мовної освіченості учнів та комунікативної культури молодого покоління. Спілкування – ключове поняття соціально-психологічної реальності, у межах якої відбувається розвиток і функціонування особистості. В нормативних документах (Національна доктрина розвитку України у XXI столітті, Концепція національного виховання) акцентовано на особистісному розвитку й творчій самореалізації кожного громадянина, оволодінні загальнолюдськими цінностями, духовною та матеріальною